MİLLİ İKTİSAT EKONOMİNİN TÜRKLEŞTİRİLMESİ

KONGRES

MURAT KORALTÜRK

IHIBAT TAZITAI

yönelik dileklerin bir ifadesi olduğunu, hem de bu güçlendirmenin bir biçimde yabancı sermayeye karşı Müslüman-Türk unsurun pozisyonunu güçlendirmeye sermaye" gibi ifadelerin Müslüman-Türk unsuru ifade ettiğini, gayrimüslim unsurlar aleyhine gerçekleşmesi beklentilerini içerdiğini düşünmek Kongre mümkündür. Kongrede gayrimüslim unsurların Türkiye'yi terk etmelerine bağlı olarak ortaya çıkan boşluğun Müslüman-Türk unsur ile kapatılacağı dile getirilir. karar ve zabıtlarında geçen "Türk", "Türk tebaa", "Türkiyeliler" ve dolayısıyla hem

mlı İktisat (ongresi'nde Ausufa Kemal R. Kızım Arabekir aynı Masada, İstanbul Masata, İstanbul

KEMALİSTLERE "MİLLİ İKTİSAT"

Devlejin bekasını teessüsünden beri te'min eden ve Müslümanlığı müsrakil bir devlet hâlinde muhafaza eyleyen Türk unsuru, bu vazife-i mukaddeseyi güçlükle ifa edebilecek derecede ezilmiştir. Bu unsurların inkırazı memleket-i Osmaniye'yi ve M.T. iümanlığı ve hilâfeti tehlikeye düşürebilir. İşte bu noi:ta-i nazardan, kabine Türk unsurunun kabiliyeti derecesinde iktisâder ve ictimä...ı kuv-

vetlenmesiri kendisine esas ittihaz edecek ve bu derecelerin tanziminde bu ciheti nazar-ı dikkate alacaktır..."

Talat Paşa'run 1917'de kurduğu hükümetin program taslağında yer alan yukarıdaki cümleler Türkiye'nin yakın tarifilnde ekonomide yaşanan Türkleştirme girişimlerinin temelirade yatan siyasal iradenin en çarpıcı ve yalın ifadesidir.

Kemalistler kadro olarak İttihatçılor'la beslendikleri gibl, Türkiye

Cumhuriyeti'nin de pozitivizmin tesiri altında kal-Tıpkı İttihatçılar lizm de lıtihatçılıktan etkilenmiştir. tırmaları bulunan Erik Jan Zürcher da gözlenir. Bധൗ süreklilik iktisat politikaları alanında süreklllikten dahi söz edilebilir. Bu hatta İttihatçılardan Keməlizme bir layışları laiklik, halkçılık ve listler arasındzki ilişki üzerine araşsiyasal düşünce lrühatçılar ile Kemalistlerin arasinda kuruluşunda gibi, ltriharçıler-Kemabenzerliklerden, inkılapçılık anolan Kema-Kemalistier

forum olduğunu söyler.¤ Yahya Sezai Tezel de kongreyi benzer şekilde bir platform olarak niteler.4

4

dūşūnce içinde gelişen korporatist dūşūnce, kapitalizm ve kapitalizmiņ Batı'da liberalizmin neden olduğu siyasal, toplumsal ve ekonomik dönüşüme karşı tepki olarak muhafazakâr

lenmesi fikrini doğurur. Korporatist düşünceye olan yakınlığı ile bilinen Mahmut Esat'ın başında bulunduğu metin önderliğinde bir kongre düzenktisat Yekâleti'nin düzenlediği İzmir ktisat Kongresi'nde bizzat Mahmut nomik düzen tasansı öne sürülür. Bu Esat tarafından korporatist bir ekotasannın önemli unsurlarından biri,

görüşmelerinin tıkandığı bir sırada Batı'ya verilen bir güvence olduğunu söyler ekonomik platform olarak nitelendiren Zafer Toprak, buna karşın kongrenin kolektivist bir yapıyı dışladığını belirtir ve bu yönüyle kongrenin Lozan

ra kadar Türkiye'de izlenen iktisat politikalarının liberal bir karakter ta-Cumhuriyetin ilk yıllarından 1930'la-รเต้ษัท yonunde yaygın bir görüş oluşmuştur. Michael M. Finefrock'a göre ması mitten başka bir şey değildir.19 hem izlenen politikaların liberal olarak nitelendirilmesi hem de kongrede de liberal düşüncenin egemen ol-

STATE OF THE PARTY.

Korporatist dūşūncenin izlerini taşıyan kongreyi "meslekçi" ve "devletçi" bir

اقتصاد قوقفروس أعضاى لزكل و زوقترفتق سرشة لكبيمي البيداييلي

basılan tanıtını anaçlı ilnacat

nedenlyle

comisyoncusa İmrahorzade Selahaddin

re ithalat

Bey'e ait bir el

getirdiği tüm ilişkiler ağına, siyasal ve toplumsal düzlemde de özgürleşve bireyselleşmeye temelde olarak gündeme gelir. Korporatist Türkiye'de korporatist diisünce erken cumhuriyet döneminde geri kalmışlığa karşı bir çözüm önerisi düşüncenin savınıncularından olan Mahmut Esat Bozkurt ve Muhittin Birği-ekonomik-savaşta korporatizmden yararlanmayı önerirler. İktidar çevresinde korporatist düşünceye duyulan Sindan ekonomik ağırlıklı bir meclis gen, Türkiye'nin Batı'ya karşı verecesempatinin altında yatan başlıca neden, siyasal ağırlıklı bir meclis yapıyapısına geçilmesi isteğidir. Anayasa-- 5u - təsarısını - bir-kongre-çansı-altında da korporatist bir siyasal düzene zemin hazırlayacak değişiklikler yapmaya siyasal gücü yetmeyen iktidarın, hayata geçirme İsteği İzmir'de hükükarşıdır.

li olarak toplanması fikridir. Ancak Mahmut Esat'ın tasansı kongrede kongrenin sonraki yıllarda da düzendestek görmez. Aykut Kansu'ya göre cevreleri temsilcilerinin liberal politikaların benimsenmesi yönünde oy kullanmaları, dolayısıyla Mahmut Esat'ın korporatist projesinin reddedilmesi, kongrenin sonraki yıllarda da düzenli olarak toplanması fikrini ortadan kaldını. 5 Š

endiren Zafer Toprak, buna karşın Korporatist diişüncenin izlerini taşıyan kongreyi "meslekçi" ve "devletçi" bir ekonomik platform olarak nitekongrenin kolektivist bir yapıyı dışladığını belirtir ve bu yönüyle kongrenin Lozan görüşmelerinin tıkandığı bir sırada Batı'ya verilen bir güvence olduğunu söyler.16

Benzer türden nitelendirmeleri Mete Tunçay ve Oktay Yenal da yapar. istişari bir nitelik taşıdığını söylediği kongrede ağır basan özel girişim yanılılığının Lozan şı tarafında oturan devletlere yeni Türkiye'nin sosyalist bir ekonomik ven vermeye yönelik olduğunu Ifade görüşmeleriyle ilgili ve masanın kardüzen uygulamayacağına dalı gürinin nedenlerinden birisinin, yeni devletin iktisat rejimi konusunda eder, 7 Oktay Yenal da Iç ve dış gözlemcilerin kongreye önem vermelekomsusu Sovyeiler Pirligi Ile yakınaşıp yakınlaşmayacağına dair merak Mete Tunçay,

Liberal olarak nitelendirilemeyecek nından sonra İktidara gelen İttihad olan 1920'lerin Türkiye ekonomisin-Korkut Boratav, II. Meşrutiyet'in ilaiktisat politikalarına da yön vermiş deki egemen anlayış, milli iktisattır. ve Terakki hükümetlerinin izlediği olan milli iktisat görüşünün ana unsurlari ile kongrenin genel atmosferinin ve "Misak-ı İktisadi"nin benzerkongrenin milli iktisadı cumhuriyete taşıdığını söyler. Kongrenin söyleletin bir bicimde devreye girmesini gerektirecek ortam oluşturulmaya lik taşıdığını belirtir.** Zafer Toprak pazar göstergelerinin ötesinde ulusal çıkarlar sürekli vurgulanır, devmi liberal öğeler içermekle birlikte, rede dëvletçiliğin nüvelerini görmek çalışılır. Zafer Toprak'a göre kongmūmkūndūr."

gulamaları arasında Ilhan Tekeli ye Kongrede işçilerle ilgili kararlar hühatta 1930'larda sendika kurma ve 1920'lere ilişkin iktisat politikası uy-Gencay Şaylan'ın, "Kogrede çıkan kümetler tarafından dikkate alınmaz, grev yapma hakları yasaklarırken, iktisadi politika önerileri, milli burluvazi yaratmaya dönük liberalist doğrular nitelikte, 1925'te aşarın kaldırılması, 1924'te Türkiye İş Bankası, 1925'te ise Sanayi ve Maadin bir politikadır," değerlendirmesini Bankası'nın kurulması, 1926'da Medeni Kanun'un kabuld ile taşınmaz mallara ilişkin özel mülkiyet hükukunun <u>v</u>eliştirilmesi, 1926'da Kabotaj

olduğunu belirtir.18

Cumhuriyet'in sosyoekonomik politikaları, İttihatçıların 1913'te uygulanaya koymuş oldukları milli iktisat programının bir devamıydı," sözü ile dile getirir.²

sal kalkınma tema ve amaçlarının ğer araştırmacı Çağlar Keyder, "ulurekiilថ្នាំ, "Cumhuriyetin ilk yıllarında dığını söyler.) Bilsay Kuruç da bu sübirçoğu"nun İttihatçılardan devralın-Bu sürekliliğe vurgu yapan bir di-ाक्ष birbirine bağlayabilen bir kavram dönemlendirme girişimleri bulunan Korkut Boratav, 1923-1929 dönemlyet dönemi Türkiye ekonomisine dair mıştır," sözü ile dile getirir. 6 Cumhurilanndan ve deneyimlerinden aktarılrejimine daha eski yılların tartışmayardı: Milli iktisat. Bu, ekonomide devleti ve özel-girîşimciiçinde olduğunü" söyler.s dönemiyle şaşılacak bir sat görüşleri bakımından 1908-1922 nin, iktisat politikaları ve resmi ikti-Cumhuriyet süreklilik

rekliliği gözlenen veya Kemalistle-Impáratoriuktan ulus-deviete 1920'lerde rin İttihatçılardan devraldıkları ve de özel mülkiyete, girişimciliğe ve siyası program, yeni Türk devletinin kurulduğunda, ğunu Yahya Sezai Tezel, "Cumhuriyet politikaları ile amaçlananın ne olducekleştirmeye yönelikti," sözleriyle talist iktisadı gelişme sürecini gerlçtenlikle mandıkları uzun dönemli Modern bir ticaret, sınal mülkiyet ve minden başlamak üzere ekonominin lelerinin hız kazandığı ticaret kesi-Kuruç, "1923'ten sonrası yenilik hamdile getirir.6 Benzer bir görüşü Bilsay piyasa ekonomisine dayalı bir kapicerdiği toplumşal yapı zemini üstüntedir," diye ifade eder.7 tine dönüşebileceği dile getirilmekbir 'lmar ye inşa' (kulkınma) hareke-Özle dolması istenmektedir. Bu can-Canlanma ve yenileşmenin 'milli' bir mali sermaye yapısı özlenmektedir. nareketlendiği, canlandığı yıllardır. ^{eko}nomik destek verilmesi halinde ^{lan}manın yabancı kayıjaklarca da gürtükleri millî iktisat Kemalist liderlerin Şį

. Kemalistler, İttihatçılardan devraldıkları m.''ji iktisat politikası ile ^{1920'ler} boyunca kalkınma ve mo-

burjuyazi yetiştirilmesine dair uyguolarak gördükleri bir yerli ve milli dernleşmenin temel mekanizması de dile getirilen milli iktisat politikası tirme talep ve girişimlerinin politik niyle, 1920'lerde ekonomiyi Türkleşdile getirildiği bir zemin olması nedemilli iktisat taleplerinin yüksek sesle lerin ifade edildiği, yani 1920'lerde zandığı ve bu yöndeki talep ve dilekbaşında bu yönelimin belirginlik kalamalara anlayışı üzerinde durmak gerekir. uygulamaları ve iktisadi milliyetçilik ye ideolojik zeminini anlamak için, izmir İktisat Kongresi ve bu kongreyönelmişlerdir. Dönemin

IZMIR IKTISAT KONGRESI

meti iktisat Vekâleti tarafından düçıkışında, İstanbul ticaret kesiminin zenlendla Ancak kongrenin ortaya İzmir İktisat Kongresi, Ankara Hükügelen İstanbul'un Müsliman-Türk ti-Birliği'nin çatısı altında bir araya lerinde kurulan Milli Türk Ticaret ri etkili oldu. 1922 yılının son gündüşüncesi ve bu yöndeki girişimlebir dış ticaret kongresi düzenleme ūzere harekete geçti. Düzenlenmesi bir dış ticaret kongresi toplamak nın araştırılması amacıyla İstanbul'da ret çevreleri (le ilişki kurması yollarıtüccarının Avrupa ve Amerikan ticacaret kesimi, kısa bir süre sonra Türk bütün Türk ithalatçılar, ihracatçılar, düşünülen kongreye müdürleri, banka müdürleri, nakliye anonim, kolektif ve komandit şirket Ocak 1923'e ertelendi. Bu arada İktikişiler davet edildi.9 Ancak hazırlıktisadi ve ticari konularla ilgili diğer ve sigorta işletmeleri temsilcileri, ikgirişimi gündeme geldi. Bu bağlamsat Vekâleti'nin 1923 yılı şubat ayında ları tamamlanamadığı için kongre ış hazırlık çalışmaları yapmaya başlayan da İktisat Vekâleti'nin isteği üzerine Izmir'de bir iktisat kongresi toplama izmir'de toplanacak kongreye ilişkiri dış ticaret kongresi üç ay ertelendi.¤ renin yapılacağı kamuoyuna duyu-İstanbul'da hazırlık amaçlı bir kongsunacağı raporun hazırlanması için resi ise hiçbir zaman toplanamadı. lemeyi düşündüğü dış ticaret kong-Milli Türk Ticaret Birliği'nin düzen-İzmir'de Milli Türk Ticaret Birliği'nin Istanbul'daki

ruldu ve bu hazırlık toplantıları, zı ve 23 Ocak 1923'te gerçekleştirildi." 通用

Lozan görüşmelerinin kesintiye uğ amele, şirket, banka ve üç çiftçi temgöre bir tüccar, sanayici, zanaatkâr, her ilçeyi, mesleki temsil anlayışına Toplam 1135 kişinin katıldığı kongrede Kongresi 4 Mart 1923'te sona erdi tzmir'de radiği bir sırada, 17 Şubat 1923'te silcisi olmak üzere toplam sekiz kişibaşında Milli Türk Ticaret Birli對 reye temsilci gönderdiler. Bunların dernek ve meslek örgütleri de kongden oluşan heyetler temsil etti. Bazı oluşan, Mezunları Cemiyeti ile Macaristan bi, İstanbul Ticaret Mekteb-i Alisi Cemiyeti, Darülfünun Hukuk Mekte-Hamallar Cemiyeti, Umum Terziler Istanbul Esnaf Cemiyetleri, görüş ve beklentilerin dile getirildiği Meslek grupları ve kurumlar adına Türk Mezunları Cemiyeti yer aldı: Çiftçiler Demeği, Fransa Darülfünun mutabık kaldığı ve "Misak-ı İktisadi" kongrenin sonunda on iki maddeden kamuoyuna duyuruldu. başlığı altında yayınlanan bir bildiri toplanan Türkiye İktisat üzerinde bütün kesimlerin , Istanbul

türkiye iktisat tarihi yazınında iktisat kongresi

Cumhuriyet dönemi Türkiye iktisat hemen hepsi tek bir temel hedefe olarak kabul edilir. resi genellikle dönemin başlangıcı tarihi yazınında İzmir İktisat Kongkonomik temelini kısa sürede oluşkuruluşunu ilerletmek ve doğmakta yöneliyordu: Bir milli ekonominin "Kongrede ortaya atılan önlemlerin mek," demektedir.12 ligili yayırıların turacak ekonomik güçleri geliştirolan cumhuriyet devletinin sosyoeedilen "Misak-ı İktisadi"yi esas alan kongre sonunda kabul edilerek ilan adına kabul edilmiş olan kararlar ve çoğunda, değerlendirme ve yorumlar politikası sorunlarının tartışıldığı rejimin karşılaşabileceği tüm iktisat dığını ileri sürdüğü kongrenin, yeni olmaktan çok sembolik önem taşılır. Omeğin Korkut Boratav pratik rının oylarıyla kararların alındığı bir çiltçi, tüccar, sanayici ve işçi gruplakongrede çeşitli kesimler Feroz Ahmad, yapı-

:: :: 路路前

Kanonu ve 1927'de Teşvik-L.Sanayi איייין gibl adımlar atılır. אייין אַנוּרָאַן אָנּאַרָּאָרָאַן

May (

_{KONGRED}E TÜRKLEŞTİRME **Öneriler**i

dan Osmanlı Devleti'nden Türkiye Cumhuriyeti'ne geçişte bir kopuşun ıı iktisadın 1920'lerde de sürdüğünü kapsamda, İzmir İktisat Kongresi'ni miyi Türkleştirme girişimleri açısınigenen iktisat politikaları açısındeğil devamlılığın olduğunu, yanımligosteren bir olgu olarak öne çıkar. Bu bu dönemde gerçekleştirilen, ekono-1920 Terde dan da değerlendirilmek gerekir. Kongresi Ktisat 1ml

Kanunlarımıza riayet şartıyla ecnebi sermayelerine lazım gelen teminatı yatı bir yaklaşım egemendir. Bunu, Mustafa Kemal Paşa kongrenin açılışında yaptığı konuşmasında, "Çok say ve sermayeye ihtiyacımız var. yermeğe her zaman hazırız," ifade-Kongrede yabancı sermayeye karşı tutum serglenmez, ancak ihtisiyle ortaya koyar.4 눒

Daha doğrusu geliştirilmek istenilen

leyen bir durum olarak görülmedi.

yanması iktisadi bağımsızlığı zede

yabancı sermaye ile isbirliğine da-

nüfus içinde güçlü bir girişimciler

Bu smafin

sınıfının yaratılmasıydı.

lik Batı emperyalizmine gönderme yapılır. Bu iki kutup arasında gidip gelen görüşleri kongrenin toplandığı zamaru, yani silahların henüz susrtuş ne alarak değerlendirmek gerekir. Bununla birlikte, kongreyi izleyen dönemde yabancı sermayeye dair olduğu dönem koşullarını göz-önülerin iki niteliği vardır. Bir yandan sermaye birikiminin yetersiz olduğu fürkiye'de yabancı sermayeye duyulan ihtiyaç gibi bir teknik gerekçe mūcadelenin meşrulyet dayanaklaşekilsõz konusudur, diğer yandan da milli rndan birisi olan Türkiye'ye yõneye ile ilgili olarak Milli Türk Ticaret Birligi'nin hükümete sunulan öneri paketinde yer alan, "Ecnebi sermayesine mūstagni kalamayacagimiz aşikar ise de, bu sermayenin memlerde girmesinin temini, Ifadesine kadar kongrede yabancı sermayeye dair Ileri sürülen görüş ve öneri-Mustafa Kemal Paşa'nın sözlerinden sonunda yabancı semasermayeye ilişkin egemen olan görüş Mustafa Kemal Paşa'nın görüşlerine paraleldir. leket için muzır olmayacak Kongrede yabancı kongre

ledikleri anlam, yabancıların ulusal cine karışmalarının reddedilmesi ve Türkiye'de Türk devletinin yargı ve melerinin sağlanması ile sınırlıydı. Kemalistlerin iktisadi gelişme meseesine yaklaşımlarında üstünde durdukları önemli konu Türk Müslüman liderlerin 1920'lerin başında iktisadi yabancı sermayeye karşı bir tavra kaymalarını gerektirmedi. Kemalist ekonomiylė ilgili karar verme sūremaliye erkine uygun olarak iş görolsa kabul görür. Bu durumu Yahya Türk bağımsızlık savasının zorunlu olarak sömürgeciliğe karşı verilmiş olması, Kemalistlerin milliyetçiliğe ve bağımsızlığa yük-.. resmi bir. karşı duruş sergilenmez. Aksine, yabancı sermaye ihtiyatla da Sezai Tezel,

ana dillerinin Türkçe olmasının fazla ŏtesine geçen bir anlam taşımamak-Türkiye'nin dış ticaretinde yabancı kapitalistlerin denetimlerinin azaltılması gibi bir iktisadi politika hedeli sõz konusu değildi. Milli ticaret.burjuvazisinin milliliği, bu sınırı oluşturan tüccarların dinlerinin Müslüman, de, Türkiye'nin dış ticareti üstünde onemii denetleme gücü olan yabancı kapitalistlerin Türkiye'deki birincil aracıları olan yerli gayrimüslimlerin yerini, bu aracılık rolünü üstlerunek üzere Türk, Müslüman tacirlerin alması hedelinin ötesine geçmiyordu. maye ile ilişkinin belirlediği iktisadi Yahya Sezai Tezel, o dönemde sınırlarını önemli ölçüde yabancı sermilliyetçiliğe dair de, "Büyük ölçütaydı," değerlendirmesini yapar.*5 1920'lerde egemen olan iktisadi mildolayısıyla nin amacı sermaye birikiminin çok sınırlı olduğu Türkiye ekonomisinekonomiyi Türkleştirme girişimleriliyetçiliğin doğrultusu;

görüş dile getirilir. Milli Türk Ticaret Birligi'nin yabancı sermayeye ilişkin lir. Bu doğrultuda kongrede bir dizi deki yabancı unsurları tasfiye etmek etkinliklerini Mūslūman-Tūrk unsur değil, bu unsurlardan milli kaygıları yararlanmak, buna bağlı olarak gayrimüslimlerin lehine azaltmak olarak Ifade edilebidaha çok gözeterek

Camburtyet in 75 Juli Cite. düzenleyen İktisat Bakanı Mahmut Esat (Bozkurt) Bey. zmir İktisət Kongresi'ni

dūzenlediği azaltma ve artırmalara eri, yabancı şirketlerin hükümetin katılamamaları ve hükümetle sõzleşhūkūmete sundugu öneri paketi içinyeye bırakılacağı, bu işfere aracılarla da olsa yabancı sermayenin girmesibuniann Türk tebaa ve şirketlerine ait ayrıcalıklardan İstifade etmemenin engellenmest, yabancı şirketlede hangi işlerin yalnızca yerii sermare imtiyaz ve özel izin verilmemesi me Imzalamamaları öngörülür.36

ğerlendiren bir iktisadı bağımsızlık

lılık/bağımsızlık durumuna göre de-

aniayışı söz konusu olmadı," diyerek

ifade eder.4

pol burjuvazileri karşısında bağım-

Türk burjuvazisini, yabancı-metro-

: <u>}</u> %

Ilgili şirketin Türkiye'nin yasalarına maya ve Türkleri istihdama mecbur oldukları, yönetim kurullarında hisse göre kurulması, Türk dilini kullanoranında Türk üye bulunması gerekgirişimcilerin yararlandıkları hak ve imkânlardan yararlanabilmeleri için veya Milli Türk Ticaret Birliği'nin önerisinde ifade edildiği biçimiyle, bancı sermayenin Türkiye'de yerli Bir şirketin Türk addedilmesi Için, Getirilen bu kısıtlamalara karşı yariği belirtilir.-

1979

im oranlarının belirlenmesi de gündeme gelir. Buna göre deniz ve haya taşımacılığı, sanayi ve bankacılıkta Ayrıca yerli-yabancı ortaklıklarında ödenmiş sermayenin yerli-yabancı ortak yeya ortaklar arasındaki dağıyat ancıların ortaklık payı %25'i geçemez. Orman işleri ve sermayesî t m.:!-

£ %

THE PERSON NAMED IN PARTY OF

%369'unu aşamaz. şirketlerde ise ödenmiş sermayenin miş sermayenin %59'u ile sınırlıdır. milyon TL'yi aşan şirketlerde ödenşirketlerinde ödenmiş sermayesi 5 %49'u aşamaz. Maden ve demiryolu yon TL'yi aşan sanayi şirketlerinde noyimi oo TL'yi aşan

ciftçi grubu, "Memleketimize gelmiş ve gelecek muhacirlerin muntazam Birliği'nin değil çeşitli kesimlerin de ki altıncı maddeyi oybirliği ile kabul ilişkin ilkeler de yer alır. Örneğin cü ve sermayenin Türkleştirilmesine kabul ettikleri ilkeler arasında işgü-Kongrede yalruzca Milli Türk Ticaret olsa gerek # azaltınak kaygısından kaynaklarımış yerleştirerek etnik yoğunluklarını ve Çerkesler gibi Türk olmayan Müsrilmesi, muhaçirler içinde Arnavutlar Türk köylerine iskânlarının dile getieder.7 Türk köylerine tevzileri," biçimindeve bilhassa hali arazisi müsait olan dikkate alınarak ona göre iskanları leri ve mahsulatının nevileri nazarı leketin iklim ve arazisi ve ziraat usulbir usul ile idaresi ve geldikleri memlüman göçmenleri Türklerin arasına Bu maddede muhacirlerin

٠,٠

ağırlığı bulunan İstanbul ticaret kekin ilkeler benimser. Bu grup içinde tirilmesini istediği bir diğer kurum siminin, odaların yanı sıra Türkleş-Ticaret grubu da Türkleştirmeye iliş-

> borsalardır. Bu dilek, "Kambiyo merminde dile getirilir.29 binaenaleyh borsaların ıslahı," biçigirmesine mümanaat edilmesi ve Türk'e düşman siyasi entrikaların borsalarının millileşmesi ve buralara kezleri ve bilhassa nakit ve tahvilat

hafta tatili olarak kabul edilip uygulamaz," Ifadesi, Müslüman olmayan ettiği, "Herhangi din ve mezhebe saticaret gurubunun oybirliği ile kabul rin, pazar günleri ise Hıristiyanların Müslümanların, cumartesi Yahudile-Osmanlı Devleti'nde cuma gürileri bir başka yansımasıdır. karşı tek cephede birleştiren eğilimin devletleri ve gayrimüslim unsurlara mayan topluluklan ile Türkleri İtilaf sı oları Anadolu'nun Türk kökenli olortak paydası Müslüman dayanışmakimliğine açık gönderme yapmaksızın Anadolu'da ortaya çıkan ve Türk etnik ermiş olan milli mücadele sırasında blr_tavırdır.>º_Bu_tavır,_henüz_sona yerli-yabancı bütün unsurlara karşı dükkan ve müessese açık bulundurulik olursa olsun Cuma günleri hiçbir lanmıştır. İzmir İktisat Kongresi'nde

dir.y lfadesini içeren yirmi altıncı madde-Türk erbab-ı say ve ameline tahsisi, grubunun oybirliği ile, kabul ettiği, somut talep ise kongreye katılan işci "Memlekette açılacak bütün işlerin lşgücünü Türkleştirmeye yönelik en

> şōrüş ·man-Türk unsuru ifade ettiğini, dolaçıkan boşluğun Müslüman-Türk unmūslim unsurlar aleyhine gerçekleşbu güçlendirmenin bir biçimde gayri-Müslüman-Türk unsurun pozisyonuyısıyla hem yabancı sermayeye karşı "yerli sermaye" gibi ifadelerin Müslü-Kongre karar ve zabıtlarında geçer sur ile kapatılaçağı dile getirilir. terk etmelerine bağlı olarak ortaya gayrimüsüm mek mümkündür. Kaldı ki, kongrede mesi beklentilerini içerdiğini düşün leklerin bir ifadesi olduğunu, hem de nu güçlendirmeye yönelik istek ve dide ifade edilir,32 şeklinde bir mesal daha var" biçiminsahalardaki eksiklikleri tamamlamak doldurmak caklanmız ırkdaşlarımız vasıtasıyla bizzat veya kendi topraklarımıza alaleketten çeklleri unsurların ticaret ve kongreye sunduğu raporda Türk", Türk tebaa", Türkiyeliler" ve sanayi-vadisinde-açtıkları-boşlukları Milli Türk suretinde ancak menfi unsurların Ticaret Türkiye'yi Birliği'nin ...mem-짣

de ifade edilir.33 şeklinde bir mesai daha var" biçiminsahalardaki eksiklikleri tamamlamak la, doldurmak suretinde ancak menfi alacaklarınız ırkdaşlarınız vasıtasıyları bizzat veya kendi topraklarınıza ve sanayi vadisinde açtıkları boşlukleketten çekilen unsurların ticaret kongreye sunduğu raporda "...mem-Bu görüş Milli Türk Ticaret Birliği'nir

- Murat Bardabçı, Talist Peşa'nın Evrak+ Herükesi, Everest yay., İstanbul 2008, s. 172-173. Erik jan Zürches, "Kenalisı Düşüncestin Osmanlı Kaynabları", Modern Türk'ye'de Siyasl Düşünce Kemalizm", Cüt 2, İletişin Yay., İstanbul 2001,
- Yay., İstanbul 1998, S. 45. ngf", Gerff Sürecinde Türkiye, Der. Irvin Hi Schick-Erugruf Ahmet Tonak, 3, hs., Belge r. Turkiye D ٠.;
- 988, \$. XXXYI 1929-1932), AUSEF Titelye Strikes Yay., Ankara
- Corkut Boranav, Türkiye Kilbat Tarihi 1908-1005, 10. ks., İnge Kitabevi, Ankara 2006, s. 39. shya Sezai Tezel, Cumhurtyet Döneminin Maadi Turihi (1923-1950), 5. bs., Tarih Yakt 22/10/01 TOOK 2 458
- Kurus, 1988, s. XXXI.
- Congre kan biz. A. Gündür Ökcün, Türkiye kikları Kongresi. 1923-kımlı Haberler-lelgisler İyorumlar, AÖSB Yay., Anbaza 1968. Congre belgelerini tilkim diğer yaymlar için ke. Mehmet Ö. Altan. 1923 Türkiye kılısıt ongresi'ne Kesta (ö'. Birikim, Sayızı, (1991). AÜ Siyasal Bilglier ikim, Səyı 21, (1991), 1, 'Türkiye İktisət

遊院

. 4

- Fakilitesi Dergisi, Cili (7. Sayı i-2, (1992), s. 395-402 Mehmet Ö. Alkan, "Türbiye kıtısat Kongresi l Tarih. Sep 85, (2001), s. 23-25. Birdin my 2, Sugges 138-39. (1992). s. Judat-4 Mart 1923
- Okplin, 1968, s. 85-86 Kongrest", Türkiye İkilad Mecmudat. Sayı 10. Uz Kanun-Levvel 1338/17 Ocak 1922), s. 269.
- = ಕ "Hill Thairt Kongres", Torkbye Jettaad Meentrau, Sayr II, Log Kanun-1 seri 1359-20 Ocak 1923). s. 250. Oktrin, 1968, s. 86-142, 161-165.
- , litthotpiiktun Kemalizme, Çev. Kiey, 4 bs., Keynek Yey., Istanbul
- ಹ ೬.ಫ 4 2002 2 148-149 2000, 5. 45
- nıt Kansır, "Türkiye'de Korporatisı Düşünce n Styael Düşünce "Kemalizm", Cilt 2, " istanbul 2001. s. 259-260.
- Zafer Toprak, "70. Yılında I Görüş, Sayı 8, (1993), s. 69. 70. Yılında İzmir İktisət Kongresi
- 4 ; 'A
- Mete Tunzay, ...îrldys Cumhurlyeti'nde Tek-Purti Yönedmi'nin Kurulması nedmi'nin Kurulması Tarih Yaklı Yurı Yay,, İstanbul

- ъ Olday Yenali Comhurtyet in İstibat Torihi Türkiye Sınai Kelinoma Bankası Yay, İstanbul
- Michael M. Finefrock, "Laissez-Faire, The 1923 Izmir Economic Congress and early Turkish Castern Studles, a Polotical Perspective a, Cilt 17. Says 3. (1981).
- oprak, 1993, s. 68.
- lihan Tekeli-Gencay Şeylan, "] Halkçılık ideolojisinin Evrimi" 1976, s. 72. Tezel, 1994, s. 152.
- ಚ 1 1968, 5. 252-253
- Ą
- ezel, 2002, z. 156-157.
- Okçûn, 1968. s. 435-437.
- 2 2 2 4 2 4 OKTIN, 1968, S. JOZ
- Soner Çağaptay, "Kemalist dönemde göç vı skin politikaları: Türk kimliği üzerine bir zalışma", Toplum ve Bilim, Sayı 93, (2002),
- 1968 \$ 106-107
- Ökçün, 1968, s. 407: Ökçün, 1968, s. 433.
- 2 2 2 2 3 3 1968. \$. 142
- 5, 1, 2